

ТЕРИТОРІАЛЬНІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

TERRITORIAL OFFICES OF THE STATE BUREAU OF INVESTIGATION

Хорошун О.В., к.ю.н.,
директор

*Дніпровський інститут Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

У статті досліджується роль та значення взаємодії між територіальними управліннями Державного бюро розслідувань (ДБР) для забезпечення ефективності розслідувань і підтримки правопорядку в Україні. Автор акцентує увагу на ключових аспектах координації діяльності регіональних підрозділів, зокрема оптимізації процесів обміну інформацією, розподілу ресурсів, професійного розвитку працівників та зміцнення спільних дій. Показано, що така взаємодія сприяє швидшому і якіснішому розслідуванню складних багатоепізодних справ, які охоплюють декілька регіонів країни, завдяки можливості оперативного обміну даними та координації дій між різними підрозділами.

Особливу увагу приділено питанням оперативного обміну інформацією між регіональними управліннями, що дозволяє швидше реагувати на нові виклики та загрози, а також оптимізації використання людських, матеріальних та фінансових ресурсів. Обґрунтовано, що таке раціональне використання ресурсів є важливим фактором для підвищення ефективності роботи Бюро, особливо в умовах обмеженого фінансування. Стаття також розглядає питання підвищення кваліфікації працівників ДБР через спільні тренінги, навчання та обмін досвідом, що сприяє розвитку професійних навичок співробітників і формує єдність у методології та підходах до проведення розслідувань. Автор стверджує, що комплексний підхід до взаємодії між територіальними підрозділами дозволяє не лише покращити ефективність виконання завдань ДБР, але й підвищити рівень правопорядку в державі, зміцнити авторитет Бюро та суспільну довіру до його діяльності. Висновки, зроблені у статті, підкреслюють значення вдосконалення механізмів внутрішньої координації як ключового чинника, що сприятиме посиленню безпеки та правопорядку в Україні, а також забезпеченню більш ефективної боротьби з правопорушеннями на національному рівні.

Ключові слова: Державне бюро розслідувань, територіальні управління, координація, розслідування, правопорядок, оптимізація ресурсів, обмін інформацією, професійна підготовка, взаємодія, багатоепізодні справи.

The article examines the role and importance of interaction between the territorial departments of the State Bureau of Investigation (SBI) for ensuring the effectiveness of investigations and maintaining law and order in Ukraine. The author focuses on the key aspects of coordination of regional offices, including optimization of information exchange, resource allocation, professional development of employees and strengthening of joint actions. It is shown that such interaction facilitates faster and better investigation of complex multi-episodic cases covering several regions of the country due to the possibility of prompt data exchange and coordination of actions between different units. Particular attention is paid to the issues of prompt exchange of information between regional departments, which allows for a faster response to new challenges and threats, as well as optimization of the use of human, material and financial resources. It is substantiated that such rational use of resources is an important factor for improving the efficiency of the Bureau's work, especially in conditions of limited funding. The article also addresses the issue of professional development of SBI employees through joint training, education and exchange of experience, which contributes to the development of professional skills of employees and forms unity in the methodology and approaches to investigations. The author argues that a comprehensive approach to interaction between territorial units allows not only to improve the efficiency of the SBI's tasks, but also to increase the level of law and order in the State, strengthen the Bureau's authority and public confidence in its activities. The conclusions drawn in this article emphasize the importance of improving internal coordination mechanisms as a key factor that will contribute to strengthening security and law and order in Ukraine, as well as to ensuring more effective combating of offenses at the national level.

Key words: State Bureau of Investigation, territorial departments, coordination, investigation, law and order, resource optimization, information exchange, professional training, interaction, multi-episode cases.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективності розслідувань складних багатоепізодних справ є однією з ключових завдань Державного бюро розслідувань України (ДБР), зокрема в умовах сучасних загроз і правових викликів. Незважаючи на значний потенціал, реалізація завдань ДБР часто ускладнюється обмеженими ресурсами та територіальною розгалуженістю підрозділів, що вимагає високого рівня координації між територіальними управліннями. Проблема полягає в тому, що недосконала взаємодія між регіональними підрозділами ДБР може призводити до дублювання зусиль, неефективного використання ресурсів та затримок у розслідуваннях. Відсутність налагодженої системи обміну інформацією і взаємодії знижує швидкість реагування на нові виклики, що ускладнює проведення ефективних і якісних розслідувань.

У зв'язку з цим постає потреба у розробці та впровадженні комплексних механізмів координації дій, обміну інформацією, оптимізації людських і матеріальних ресурсів, а також системи професійного навчання працівників, яка б дозволяла не лише підвищити ефективність діяльності ДБР, але й покращити якість правопорядку в Україні загалом. Важливість цієї проблематики зумовлюється необхідністю створення єдиного підходу до методів розслідування, який би враховував специфіку сучасної кри-

міногенної ситуації та потребу у швидкому реагуванні на злочинність, особливо в умовах національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика координації правоохоронних органів, зокрема підрозділів ДБР, широко розглядається в сучасній науковій літературі. Значну увагу науковці приділяють питанням управління ресурсами та взаємодії між правоохоронними структурами на різних рівнях. Зокрема, у працях А. Дроздова та І. Сьоміна аналізуються принципи розподілу функцій між регіональними підрозділами та важливість забезпечення єдності дій у боротьбі зі злочинністю. Низка досліджень, таких як роботи Л. Коваленко та О. Степаненка, фокусуються на питаннях обміну оперативною інформацією між підрозділами та їхньої ролі у прискоренні процесу розслідування. Дослідження М. Гриценка та В. Колесника розкривають важливість оптимізації ресурсів у роботі територіальних управлінь, а також наголошують на проблемах професійного навчання працівників правоохоронних органів, яке забезпечує ефективність розслідування складних справ. Однак, незважаючи на значний обсяг досліджень, окремі аспекти координації діяльності територіальних підрозділів ДБР залишаються недостатньо розробленими. Наприклад, маловивченими є питання організації спільних тренінгів і систематизова-

ного обміну досвідом між регіональними управліннями, що потребує подальших досліджень для підвищення рівня професійної підготовки слідчих. Таким чином, аналіз останніх публікацій свідчить про необхідність комплексного підходу до координації та взаємодії територіальних управлінь ДБР, що є основою для подальших досліджень і вдосконалення практичних аспектів роботи правоохоронних органів.

Метою статті є комплексне дослідження механізмів координації та взаємодії територіальних управлінь Державного бюро розслідувань України (ДБР) у процесі розслідування кримінальних правопорушень, зокрема багатопідоб'єктних і складних справ, які охоплюють декілька регіонів. Стаття спрямована на виявлення чинників, що впливають на ефективність співпраці між підрозділами, аналіз існуючих підходів до розподілу ресурсів та обміну інформацією, а також на формулювання практичних рекомендацій щодо удосконалення професійної підготовки працівників. Запропоновані рекомендації покликані підвищити результативність діяльності ДБР та зміцнити правопорядок в Україні.

Виклад основного матеріалу. Державне бюро розслідувань, з метою забезпечення максимальної ефективності реалізації покладених на нього завдань, структуроване на мережу регіональних підрозділів, розташованих у різних адміністративних центрах України. Відповідно до положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань» [7], створено наступні територіальні підрозділи:

- 1) у місті Львові, який охоплює Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську та Тернопільську області;
- 2) у місті Хмельницькому, відповідальний за Вінницьку, Житомирську, Рівненську, Хмельницьку та Чернівецьку області;
- 3) у місті Миколаєві, що охоплює Кіровоградську, Миколаївську та Одеську області;
- 4) у місті Мелітополі, чия юрисдикція поширюється на Автономну Республіку Крим, Запорізьку та Херсонську області, а також місто Севастополь;
- 5) у місті Полтаві, що покриває Дніпропетровську, Полтавську, Сумську та Харківську області;
- 6) у місті Краматорську, що здійснює діяльність у Донецькій та Луганській областях;
- 7) у місті Києві, який охоплює місто Київ, Київську, Черкаську та Чернігівську області.

Дана територіальна структура відображає принцип адміністративно-територіального поділу, що надає можливість оптимально організувати роботу Бюро в межах країни. Це також вимагає налагодження ефективної координації між регіональними підрозділами задля забезпечення спільних результатів [2, с. 48].

Проблеми, пов'язані з організацією та функціонуванням територіальних управлінь, вже досліджувалися низкою вчених, зокрема О. Р. Звоненко, О. В. Климчук, В. В. Комашко та іншими. Однак попри значні теоретичні напрацювання, питання налагодження взаємодії між територіальними управліннями досі залишається недостатньо розробленим.

М. П. Лукашевич і М. В. Туленков у своїх наукових дослідженнях трактують соціальну взаємодію як форму соціальної комунікації, що постає як система соціальних дій між щонайменше двома особами або соціальними спільнотами, чи індивідом і соціальною групою. Вчені зазначають, що соціальна взаємодія – це будь-яка поведінка особи чи групи, що має значення для інших і впливає на суспільство як в поточний момент, так і в майбутньому [1, с. 74]. Поняття «соціальна взаємодія» відображає характер та зміст соціальних відносин, що постають як взаємозв'язок між людьми і групами, котрі постійно виконують різні види діяльності та відрізняються соціальними статусами і ролями.

О. О. Піменова визначає соціальну взаємодію як процес комунікації, в якому відбувається систематичний взаємовплив осіб, соціальних спільнот чи груп, що забезпечує адаптацію дій одного учасника до дій іншого і сприяє досягненню спільного розуміння та певного рівня солідарності. Дослідниця підкреслює різницю між соціальною взаємодією та соціальним контактом, де останній носить епізодичний і поверховий характер, обмежуючись короткочасними соціальними сигналами та не передбачає глибоких дій чи очікувань від іншого учасника. На відміну від соціального контакту, соціальна взаємодія є стабільною системою дій, спрямованих на виклик певної реакції, що породжує обмін діями між суб'єктами.

Ю. П. Сурмін розглядає управлінську взаємодію як спільну діяльність суб'єктів управління, спрямовану на досягнення суспільно необхідних цілей. Управлінська взаємодія об'єднує зусилля для задоволення соціальних потреб, що є вагомим частиним ширшого процесу соціальної взаємодії, де суб'єкти впливають одне на одного, трансформуючи соціальні явища та формуючи єдину соціальну систему [8].

В цілому, соціальна взаємодія є складним багатограним феноменом, що охоплює різні аспекти комунікації, поведінкових обмінів та впливів між учасниками соціальних процесів, що можуть розглядатися в різних площинах [3, с. 302]:

- З семантичної точки зору, взаємодія є процесом обміну інформацією, в якому кожна дія впливає на подальші дії інших учасників.
- У соціологічному аспекті це процес соціальних дій між індивідами або групами, який відбувається у певному соціальному контексті і відповідає нормам, ролям та очікуванням [4, с. 56].
- Філософський підхід до взаємодії розглядає її як основоположний процес, що відображає динамічний взаємозв'язок між різними явищами буття.
- З погляду психології, взаємодія є обміном емоціями та когнітивними реакціями, що створює фундамент міжособистісного спілкування.

– В управлінні взаємодія відображає координацію дій та комунікацію в межах організації, що сприяє досягненню спільних цілей [5, с. 512].

В контексті представленої проблематики варто зазначити, що питання взаємодії в межах Державного бюро розслідувань (ДБР) здебільшого розглядалося як співпраця з іншими правоохоронними органами, в той час як взаємодія між територіальними управліннями ДБР залишається недостатньо дослідженою. Відповідно до Річної програми Краматорського територіального управління ДБР на 2024 рік, планується продовження обміну інформацією та співпраці з іншими правоохоронними структурами, такими як Національна поліція, Служба безпеки України, прикордонні органи, та низка інших установ. Крім того, взаємодія включатиме проведення спільних нарад, спільних операцій і координацію дій у розслідуванні злочинів, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності ДБР.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що взаємодія у діяльності територіальних управлінь ДБР є ключовим компонентом для забезпечення ефективної функціональності органу.

Взаємодія між територіальними управліннями Державного бюро розслідувань є вагомим чинником для:

1. Раціоналізації процесу розслідування складних і багатоепізодних справ, що охоплюють кілька регіонів. Спільна робота сприяє оперативному збору доказів, затриманню підозрюваних і проведенню необхідних слідчих дій.

2. Забезпечення дієвого обміну інформацією між регіональними підрозділами, що дозволяє своєчасно реагувати на нові виклики та загрози.

3. Оптимізації використання людських, фінансових та технічних ресурсів, що дозволяє ефективніше розподіляти наявні ресурси.

4. Проведення спільних тренінгів, навчань та обміну досвідом між співробітниками різних управлінь, що підвищує професійний рівень слідчих та оперативних працівників.

Загалом така співпраця сприяє оптимізації процесу розслідувань, підвищенню кваліфікації працівників, зміцненню координації дій та ефективному обміну інформацією, що в сукупності дозволяє ДБР якісніше виконувати покладені завдання та посилювати правопорядок в Україні.

Разом з тим, на основі узагальнення існуючих нормативних актів, наразі необхідно розробити та прийняти окремий законодавчий акт щодо взаємодії слідчих (детективних) органів з антикорупційними та іншими правоохоронними й фінансовими органами. – «Закон про взаємодію органів слідства з іншими фіскальними та правоохоронними органами в сфері протидії кримінальним правопорушенням». Таким законом мають бути чітко прописані права та обов'язки взаємодіючих органів, координація їх дій в сфері протидії кримінальним правопорушенням (слідчих, детективів, посадових осіб Національного агентства з питань запобігання корупції, Антимонопольного комітету України, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, прокуратури, Бюро економічної безпеки, органів фінансового моніторингу, оперативних та експертно-криміналістичних і технічних підрозділів МВС України та СБУ) [9, с. 177].

Висновки. Розглянувши сутність і значення взаємодії територіальних управлінь Державного бюро розслідувань, можна зробити висновок, що така співпраця є основоположним елементом, необхідним для забезпечення ефективної діяльності цієї правоохоронної структури. Взаємодія між різними управліннями ДБР дозволяє оптимізувати ресурси, покращувати координацію, забезпечувати якісний обмін інформацією, підвищувати професійний рівень співробітників і зміцнювати єдність дій. Це, у свою чергу,

суттєво підвищує здатність Бюро ефективно реагувати на нові виклики та загрози.

По-перше, ефективна взаємодія сприяє підвищенню швидкості та якості розслідування, що особливо актуально у випадках багатоепізодних злочинів, що охоплюють кілька регіонів. Така кооперація дозволяє оперативно збирати докази, проводити арешти підозрюваних і реалізовувати слідчі заходи, що мінімізує ризик уникнення правосуддя та сприяє правовій стабільності в державі [6, с. 88].

По-друге, безперервний обмін інформацією між регіональними підрозділами створює єдине інформаційне поле, що сприяє своєчасному виявленню загроз і забезпечує оперативне реагування на нові злочинні прояви. Завдяки цьому можливо швидко виявляти закономірності та ризики, властиві для конкретних регіонів, та приймати превентивні заходи для запобігання злочинам.

По-третє, взаємодія сприяє ефективному використанню матеріальних та людських ресурсів, адже спільні зусилля дозволяють уникнути дублювання завдань і забезпечити злагоджену роботу різних підрозділів ДБР. Це оптимізує фінансові витрати та покращує розподіл наявних ресурсів, що особливо важливо в умовах обмежених бюджетних можливостей.

По-четверте, спільні навчання, тренінги та обмін досвідом між співробітниками різних територіальних управлінь сприяють зростанню їхньої професійної компетентності. Це дозволяє працівникам ДБР краще підготовленими до виконання своїх службових обов'язків, формувати навички роботи в команді та забезпечує єдність у методології розслідувань.

Загалом, досягнення таких синергетичних ефектів у результаті злагодженої роботи територіальних управлінь ДБР позитивно впливає на загальну ефективність діяльності Бюро, підвищує його авторитет та забезпечує суспільну довіру до правоохоронної системи. Подальший розвиток і вдосконалення механізмів внутрішньої взаємодії між підрозділами дозволить підвищити рівень правопорядку та сприяти створенню безпечного середовища для громадян України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія. Загальний курс : Навчальний посібник. К. : Каравела, 2006. 408 с. URL: http://www.big-lib.com/book/8_Sociologiya_Zagalnij_kyrs/742_82_Zmist_i_harakterni_oznaki_socialnoj_vzaemodii.
2. Бараш Є. Ю. Організаційно-правові засади діяльності установ виконання покарань : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 190 с.
3. Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад. :Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
4. Ковальчук З. Я. Психологічний аналіз міжособистісної взаємодії вчителя із старшокласниками : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. 160 с.
5. Олійник В. М. Поняття та принципи взаємодії при виявленні та розкритті злочинів у сфері господарської діяльності. *Форум права*. 2012. №2. С. 511–518.
6. Олійник І. П. Організаційно-правові засади взаємодії міліції (поліції) країн-учасниць СНД у боротьбі з правопорушеннями : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Донецький юридичний ін-т МВС при Донецькому національному ун-ті. Донецьк, 2005. 232 с.
7. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листопада 2015 року No 794-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19/conv#n6>
8. Територіальне управління Державного бюро розслідувань, розташоване у місті Краматорську : Річна програма діяльності на 2024 рік. URL: <https://dbr.gov.ua/assets/files/diyalnist/strategichna-programa-diyalnosti/2024/richna-programa-diyalnosti-teritorialnogo-upravlinnya-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-roztashovanogo-u-misti-kramatorsku-na-2024-rik.pdf>.
9. Тертишник В. М. Сачко О. В. Слідчі органи України в протидії «білокомірцевій злочинності». *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. №2. С. 174–181. DOI <https://doi.org/10.32782/39221489> URL: http://apnl.dnu.in.ua/2_2023/28.pdf